

Sanje.

Spisal Novus.

Sanjal sem, da sem v cerkvi . . .

Skozi barvano steklo visokih romanskih oken so trepetali prameni solčnih žarkov, da je bilo videti, kakor bi jih kdo vsipal skozi blesteče šipe. Po zidu so se zigravale mavrice — odsevi raznobojnih delov stekla, ki so tvorili skupaj obraze in obleko svetnikov in svetnic božjih po oknih. Po praznem cerkvenem prostoru pa so se vlekli solčni žarki kakar široki svileni trakovi, v katerih je plesalo in se veselo vrtelo nešteto prašnih atomov . . .

Sveta tišina je bila v cerkvi nekaj časa. A ko je pristopil k oltarju duhovnik, so zahrumele velike orgle na koru in njih ubrani akordi so mogočno odmevali od visokega poslikanega stropa in od pozlačenih, z marmorjem obloženih sten. Vmes pa so sladko zveneli sveži glasovi mladostnih grl moških in ženskih pevcev . . .

Lestenci so bleščeli v solčni svetlobi in v žaru sveč, ki so bile nažgane po njih . . .

Po cerkvi se je širil vonj kadila, dvigal se in plaval v mehkih, belkastih valovih nad glavami pobožno zamaknjene množice . . . Vse je strmelo kakor hipnotizovano proti oltarju in tudi jaz sem se komaj zavedal, kaj se godi okrog mene. Lotevalo se me je tisto udobno počutje, ki pripravi človeka čisto do tega, da zadremlje in zaspri na onem mestu, kjer bi moral moliti, kjer bi moral buditi kes ter prositi odpuščanja svojih grehov. Bilo mi je, kakor bi hotel i mene zdajpazdaj premagati zaspanec . . . Toda takrat me nena doma zaskeli nekaj ob strani. Zasučem se in oči mi uzro subotno, bolehalo in zanemarjeno človeče, ki se je vsiljivo stiskalo ob mene.

Odmaknem se z nekim neprijetnim, komaj izraznim čuvstvom. Toda on se zrine takoj zopet do mene. Jaz ga pogledam srepro, a on mene naravnost sovražno. Tedaj me prešine čudna misel, kakršna je mogoča samo v sanjah: »Ta človek si želi krvi tvoje . . .«

In lotil se me je občutek, kakor bi mi jo bil posrkal že iz one strani telesa, na kateri se me je tiščal malo prej.

Obvladala me je groza in pobegnil sem iz cerkve. — —

* * *

In bil sem na promenadi . . .

Svirala je godba, okrog mene pa je vrvela vesela množica v elegantnih spomladanskih toaletah. Čut blaženosti in sreče mi je polnil dušo. Bil sem miren. Moja vest je bila čista. Ničesar si nisem imel očitati. Z lahkim srcem sem se vdajal razkošju, ki me je obdajalo in obkrožalo od vseh strani. Moje oči so se srečavale s svetlimi očesci zornolicih devojk in lepih mladih žen. Tam nasproti pod košatim kostanjem je stala vitka, črnooka krasotica. S kostanja se je usipalo nanjo duhteče cvetje, družilo se z umetnimi cvetkami na njenem slamniku, a obešalo se ji tudi po laseh, katere je imela počesane po najnovejši modi notri doli do polovice svojih lepih lic. Njen mehki pogled, spremljevan od pohotnih zvokov neke Offenbachove skladbe, je priplul vsak čas do mene, priplul takisto previdno in prikradeno, a vendar z neko silo, kateri se ni bilo moči ustavljati . . . Domišljeval sem si, da je mož ob njeni strani sprog njen. Ve Bog zakaj! Morda, ker me je mikala slast prepovedanega sadu! A ko sem se najbolj potapljal v veselje in naslado, me zaskeli zopet ob strani. Zdrznem se in zopet vidim njega! Mislil nisem, že čisto nič več nanj in tem bolj se ga prestrašim. Bil je še groznejši nego prej. Ustnice so se mu konvulzivno zgibale, a njegove lačne oči so se vsesavale v moja zdrava lica . . .

In iznova me je navdal oni neprijetni čut! . .

Z indignacijo stopim par korakov nazaj. A njemu se skremži obraz, kakor bi mu bil storil krivico, in srdito se mu zaiskre oči.

»Kaj mi boče?« pomislim jaz. »Zakaj se srdi name? . . Sem mu li kaj prizadel? . . Zakaj mi ne privošči veselja? Zakaj me preganja? Zakaj mi hoče škodovati? . . Bolan je in vcepil bi mi rad kal boleznj svoje! Otroval bi me rad! Zakaj je tako krut? Kako si sploh upa nadlegovati me? . .«

On pa mi je čital z obraza vse misli moje. Porogljivo se je zarežal in mi dejal:

»Da, bolan sem in zdrav hočem biti!«

»A čemu meni v škodo!« si mislim jaz. Strah me postane pred njim. In zopet sem pobegnil, pozabivši vitkostase brinetke, katere pogled me je tako mehko božal . . . pozabivši godbe, katere prijetne melodije so mi mamile uho . . . pozabivši veselja, ki me je ravnokar še obdajalo in navdajalo . . .

* * *

In bežal sem, bežal, ker me je bilo groza, in pribežal sem do gozda . . . do velikega, mogočnega in prostranega gozda . . . Listje

po drevju se je že barvalo. Oblito od žarkorumene solnčne luči, se je lesketalo v prelestnih bojah, kakor bi se bilo tisočero pestrih cvetov s kakega vrta preselilo sem, na te vrhove gori. Liki zeleni rožmarin med kamelijami in georginami, lilijami in vrtnicami so bile videti vitke jelke in smreke med zardevajočimi brezami in gabri, med trepetlikami in bukvami . . .

Tu ob robu gozda si oddahnem. Čutil sem se hkratu varnega. Gozd s svojimi sencami in goščavami mi je nudil dovolj zavetja, dovolj skrivališč. Ojačim se in ozrem, upajoč, da ga ne uzrem. In res, za hip ni bilo nikogar videti. A glej, že se bliža tam nekaj temnega! Kakor se pomiče včasih po tleh senca preko neba bežečega oblaka, tako se je gibalo nekaj tam v daljavi ter hitelo proti meni. Obrisi sence začno postajati določnejši in hkratu spoznam njega . . . njega, ki sem se ga bal, ne da bi bil vedel zakaj! . . .

Pa kaj, gozd je v mojem ozadju!

Hočem zbežati. A noge so mi kakor svinec težke. Ne morem se ganiti z mesta. Kakor bi bil priklenjen! V sanjah bežati hoteti pa ne moči — grozno! Zakričal bi rad, a tudi glas mi obtiči, kakor bi bil zamrznil v grlu. Še en hip in — stal je pred menoj! Ustne so mu trepetale kakor v pohotu in njegove oči, tiste njegove strašne oči so se zajedale v moje meso . . . Vedno bliže in bliže mi je, a jaz se ne morem ganiti! . . . Že čutim njegov dih . . .

»Pusti me! . . . Kaj hočeš?«

»Bolan sem, a hočem biti zdrav!«

»Bodi zdrav, a pusti mene!«

»Tvoje krvi potrebujem! . . .«

»Kaj sem zakrivil, da mi groziš? . . .«

»Kriv si, ker si eden onih, ki ne poznajo usmiljenja! A kdor ni usmiljen, zapade po novih zakonih smrti!«

Tedaj pa se razvnamem:

»Usmiljen sem z vsakim, ki zasluži usmiljenje!«

»Hahaha, ti nisi usmiljen, ker nisi lačen!«

»Lačen sem bil in trpel sem! Svoja najlepša leta sem žrtvoval, zato imam pravico, zdaj veseliti se življenja!«

»Ti nisi usmiljen, ker si zdrav!«

»Jaz gledam na svoje zdravje, a ti — Iz tebe dehti strup opojnih pijač! . . .«

»Ti nisi usmiljen, ker mi ne daš, česar zahtevam. Tvoje krvi potrebujem, da se okrepim! . . .«

»Po kaki pravici zahtevaš to?«

»To je pravica bede!«

»A pravica pridnosti in napora, pravica skrbi in v duševnih bojih prečutih noči? . . .«

»Smešno! Samo žalji veljajo! Kdor ni reven, je nasprotnik revežev, kdor je zdrav, se ne prišteva k bolnim! . . . In kdor se je dvignil nad druge, ne more biti drugega nego tiran! . . .«

»O, kaka zmota! . . . Krivica tiči drugje! . . . Razločevati treba . . .«

»M i n e r a z l o č u j e m o !«

»V i n e r a z l o č u j e t e ?«

»Ne, ker ne razločuje nihče! . . . Nikdar v življenju se ni razločevalo! Vsakdo pije kri, kjer jo dobi!«

»Pravica bi zahtevala, da . . .«

»Pravice ni! . . . Vidi jo samo slepec! Zgodovina človeškega rodu se vari od nekdanj samo med kladivom in nakovalom!«

»Bilo je tako, a postati mora drugače!«

»Kaj še! . . . Usoda! Človek živi od veka vekov tako in živel bo, ker bi sicer jenjal biti človek! Razloček je samo eden: danes sem jaz nakovalo in ti kladivo, jutri nasprotno . . .«

»Ne, ne, ne! Preudarka treba človeku, razuma, pameti . . .«

»Pamet je nameček, ki je človeku samo na kvar!«

»Zoper to logiko . . .«

»Da, vem, ta logika te ugonobi, a meni daje pravico! . . .«

Izrekši te besede, se začne dvigati in rasti in tisto suhljato in bolešno človeče je vzraslo pred mojimi očmi v mogočnega orjaka . . . Uvidel sem, da sem preslab njemu nasproti in da se mu ne ubranim . . . Zaječim . . . A tedaj se me usmili nekdo, strese me in zbudi . . .

Znoj mi je stal na čelu in po celem životu so se mi udirale srage . . .

»Neumnost!« si mislim prvi hip. A ko se pomirim in začnem natančneje preišljevat, se mi zazdi, kakor bi bil čital v kaki knjigi prisposobo . . . čital parabolo . . . In bolj in bolj se me je pollaščal občutek, kakor da bi se nekaj takega dogajalo in kakor bi se bilo blaznim fantazmagorijam mojih sanj primešalo nekaj trpke resnice . . .

In še danes mi neprijetno zveni po ušesih in v srcu ter mi kali veselje vzklik: »M i n e r a z l o č u j e m o !«

